

»Under tilsyneladende neutrale termer ligger et ideologisk isbjerg«

Den kinesiske ledelse vil vinde international indflydelse med sprogets magt. Vi skal blive meget bedre til at forstå, hvordan Kina udvander og omfortolker begreber som demokrati, udvikling og multilateralisme, lyder det fra Malin Oud, medforfatter til rapporten *The Decoding China Dictionary*

Af Lasse Karner, asienkorrespondent, Singapore

I 90'erne og 00'erne kunne vi nøjes med at studere, hvad kinesiske ledere sagde, for at forstå, hvor kinesisk politik og Kina var på vej hen. I dag er det afgørende for at forstå, hvor verden er på vej hen.

»Vi bliver nødt til at kunne forstå deres politiske diskurs for at forstå de internationale implikationer,« siger den svenske kinaforsker Malin Oud.

»Der har over de seneste år fundet en ophedet debat sted om Vestens engagement over for Kina. Den debat tager ofte udgangspunkt i en ret begrænset forstå-

else af Kina og den kinesiske diskurs. Det er virkelig vigtigt at kunne fortolke Kina ud fra den politiske diskurs og historiske kontekst inde i Kina,« uddyber hun.

For når kinesiske ledere tager ordet, udtrykker de sig på en måde, der langt fra altid lader sig oversætte én til én. Begrebskataloget og jargonen i Kinas Kommunistiske Parti er oparbejdet over partiets 100 år lange historie. Meget er hentet fra Marx, Lenin og Mao, men det gælder også for begreber, der ikke er knyttet til en kommunistisk tradition.

»Kina benytter i stigende omfang de samme termer som dets europæiske og amerikanske modparter. Man taler mere og mere om demokrati, retsstatsprincipper og multilateralisme, men når de begreber kommer fra kommunistpartiet, betyder de noget ganske andet, end de gør i et liberalt demokrati. Under de her tilsyneladende neutrale termer ligger et ideologisk isbjerg,« forklarer Malin Oud.

Sammen med andre sinologer har hun forfattet en rapport, der skal hjælpe meningsdannere og offentligheden med at forstå, hvad kommunistpartiet rent faktisk siger. Den hedder 'The Decoding China Dictionary' og er »et praktisk værktøj til at hjælpe med at dechiffrere den officielle kinesiske fortælling«.

Den amerikanske begrebsverden

Set fra Beijing er Kina i dag underlagt Vestens diskurshegemoni. Det internationale system er baseret på en begrebsverden opbygget under amerikansk ledelse og understøtter værdier, der er en trussel mod den kinesiske udviklingsmodel. I den udlægning er ideen om universelle værdier et middel til at svække partiet og dets ideologi. Internationalt er USA's diskursmagt

stærk, mens den kinesiske er svag. Det vil kommunistpartiet lave om på. I FN-systemet kommer det eksempelvis til udtryk ved, at kinesiske diplomater presser på for at indføre kinesiske begreber og normer i officielle dokumenter. Partisekretær Xi Jinping har flere gange understreget, at Kinas synspunkter ikke fylder nok globalt. Han sad for bordenden, da det 25-mand store politbureau, der udgør toppen af partiet, sidste måned diskuterede emnet.

Den engelsksprogede version fra det kinesiske statsmedie Xinhua beskrev ved den lejlighed, hvordan Xi ønskede at fremme Kinas internationale stemme og gøre landet mere elskværdigt. Mange internationale medier tolkede det som et kursskifte i retning af en mere blød kinesisk linje. Det er det næppe, forklarer Malin Oud. I stedet er det et godt eksempel på, hvor nemt det er at drage den forkerte konklusion, hvis man ikke er i stand til at læse kinesiske kilder og ikke kender den kinesiske kontekst.

»De kilder giver en ganske anden kontekst og betoner ting som kampen mod Vesten og imperialisme og andre velkendte maotistiske begreber og militaristisk sprogbrug. Budskabet er det samme, men det bliver præsenteret på forskellig vis,« siger hun.

Xi lagde på mødet i politbureauet ikke op til at ændre kurs, men derimod til at styrke den nuværende. Af den kinesiske sprogversion af mødereferatet fremgår det, at Kina befinder sig i en kamp om den internationale opinion. En retorik fra partiets ideologiske bagkatalog, hvor kritik ses som en fjendtlig handling.

Blodig tale

Senest har Xi's sprogbrug vakt debat i forbindelse med hans tale til den kinesiske

nation ved fejringen af 100-året for partiets etablering. Fra talepodiet med udsigt ud over Den Himmelske Freds Plads tordnede Xi mod udenlandske kræfter og forsøgte på at tyrannisere eller undertrykke Kina.

»Enhver, der nærer illusioner om at gøre dette, vil slå hovedet til blods mod den stålbesatte kinesiske mur bygget af kødet og blodet fra den 1,4 milliarder store kinesiske befolkning,« advarede han til stor applaus fra folkemængden.

I den engelske sprogversion blev de mere blodige elementer derimod udeladt. Her hedder det i stedet, at de udenlandske kræfter risikerer at komme på »kollisionskurs med en stor mur af stål smedet af over 1,4 milliarder kinesere«. Kinaanalytikere og kinesisk-sprogkyndige har siden diskuteret, hvor meget eller hvor lidt man bør lægge i udtalelsen og dens forskellige varianter.

Kommunistpartiet er bevidst om, at dets sprogbrug kan virke hårdt og arkaisk for det fremmede øre og forsøger derfor ofte at finde en mere forsonlig tone over for det internationale publikum. Som da Xi Jinping sidste år talte ved FN's generalforsamling:

»Lad os tage hinanden i hænderne for at opretholde værdierne fred, udvikling, lighed, retfærdighed, demokrati og frihed, som vi alle deler, og opbygge en ny type internationale relationer,« udtalte han. Men hvad betyder de ord, når de kommer fra den øverste leder af Kinas Kommunistiske Parti? Med hjælp fra Malin Ouds ordbog for kommunistjargon tolker Information en håndfuld udtryk fra den kinesiske begrebsverden.

SERIE

Verdens mægtigste parti fylder 100 år

✕ Kinas Kommunistiske Parti fylder 100 år. Partiet er en mastodont med over 90 millioner medlemmer og udgør i dag en magtfaktor, der rækker langt ud over de nationale grænser. I en artikelserie sætter Information fokus på partiets historiske og ideologiske udvikling og dets ekstraordinære overlevelsessevne.

Fejring af 100-års jubilæet for Det Kinesiske Kommunistparti i Beijing 1. juli 2021. Foto: Roman Pilipey/Ritzau Scanpix

民主

Demokrati

For kommunistpartiet er demokrati som begreb tæt knyttet til det marxistisk-leninistiske koncept om demokratisk centralisme – et hierarkisk, topstyret organisationsprincip, hvor partiet repræsenterer folket, og hvor der indadtil er plads til debat, mens der udadtil ikke er. Beslutninger truffet højere oppe i hierarkiet er bindende for alle lavere partienheder og medlemmer og skal uden omsvøb føres ud i livet.

I partiets logik fører dets demokratiideal til, at flest mulige borgere bliver hørt, samt at politisk magt bliver tildelt ud fra processer, der sikrer den mest kompetente ledelse.

Demokrati i flerpartisystemer i den liberale forstand med frie valg, magtadskillelse og ytringsfrihed ses som uforeneligt med partiets ideologi og som en underlegen styreform. En opfattelse der er blevet styrket af mange demokratiske landes fejlslagne håndtering af coronapandemien. Xi Jinping har blandt andet udtalt, at »Kinas socialistiske demokrati er det mest omfattende, ægte og effektive demokrati«.

Internationalt taler kinesiske ledere gerne om at »demokratisere« FN-systemet og andre bærende institutioner, hvilket skal forstås som mere indflydelse til Kina og andre udviklingslande og mindre til USA og Vesten.

发展

Udvikling

I Vesten bliver begrebet udvikling set som en proces med politiske, økonomiske, sociale, miljømæssige og kulturelle dimensioner. Den politiske dimension er væsentlig for at realisere de andre, hvorfor udviklingsarbejde lægger vægt på forvaltningspraksisser, respekt for menneskerettigheder og korruptionsforebyggelse.

Den kinesiske diskurs betragter udvikling primært som en økonomisk proces hen imod et mere moderne samfund. Det sker ved hjælp af investering i transport, energi og infrastruktur. Målet er at hæve befolkningens levestandard inden for uddannelse og sundhed og at bekæmpe fattigdom. Siden 1950'erne har Kina koblet økonomisk uafhængighed med politisk uafhængighed og advokeret for, at lande selv bør vælge deres udviklingsmodel uden indblanding udefra. Kina kritiserer derfor vestlige donerlande for at politisere, når de stiller krav om god regeringsførelse i forbindelse med udviklingsstøtte.

法治

Retsstatsprincipper

Begrebet fazhi er den kinesiske pendant til *rule of law* og oversættes ordret til »lov-baseret regeringsførelse« eller »at regere i overensstemmelse med loven«. Begrebet har meget lidt tilfælles med demokratiske retsstatsprincipper forbundet med civile og politiske rettigheder, uafhængige domstole og en opdeling af magten.

I Kina er retssystemet under kommunistpartiets ledelse og tilsyn. Partiet er hævet over loven og ser den som et redskab til at sikre stabilitet og orden samt et middel til at legitimere og opretholde regimet. De seneste år har området stået højt på den politiske agenda i Kina. Xi Jinping har gjort det helt klart, at kommunistpartiet aldrig må kopiere andre landes systemer og indføre uafhængige domstole. Det gjorde han blandt andet i en 5.000 ord lang artikel bragt i partiets ideologiske flagskib, magasinet Qiushi. I samme artikel fremhævede partichefen, at Kina skal gå mere aktivt ind i udformningen af internationale love og standarder.

»I kampen mod fremmede magter skal vi bruge loven som et våben, besætte lovens højdetrak og sige fra over for sabotører og underløbere,« skrev han.

多边主义

Multilateralisme

Almindeligvis defineres multilateralisme som en diplomatisk interaktion mellem flere stater inden for rammerne af internationale organisationer og i overensstemmelse med deres regler. Det vil sige i FN, Verdensbanken, IMF og andre organisationer, der i store træk har udgjort grundpillerne i den globale verdensorden siden Anden Verdenskrig.

Udadtil fremhæver Kina sit multilaterale engagement. Internt beskriver partiet det multilaterale system som uretfærdigt og designet til at beskytte en lille gruppe landes egeninteresser. Ud over at påvirke inden for de eksisterende rammer har den kinesiske ledelse lanceret sine egne alternativer. Silkevejen, partiets udenrigs- og handelspolitiske prestigeprojekt, er det mest åbenlyse eksempel. Her er interaktion med andre lande ikke baseret på universelt bindende regler for internationalt samarbejde, men på bilaterale aftaler. Den er udtryk for en vision, hvor hovedparten af verdens lande bliver knyttet tættere til Kina – især udviklingslandene. Og hvor kommunistpartiet med tiden vil kunne diktere nye internationale standarder, der afløser eller marginaliserer de liberale og rettighedsbaserede værdier, der understøtter den nuværende orden.